

ŠIANDIEN IR RYTOJ

DE GAULLE ir Adenaueris nepatenkinti Washingtono pranešimu, kad Amerika ir Sovietų Sąjunga sutaria dėl būtinumo Laoso krizei išspręsti sudaryti koalicinę vyriausybę. Šitam sutarimui nepriitaria Tailandas ir Formosa. Priešinas Pekinas ir pats Laosas.

De Gaulle nepatenkintas ne tiek dėl silumos vyriausybės formos (prancūzai jau seniai tai siūlė Laosui), kiek dėl fakto, kad du didieji gali primesti kitam kraštui vykdyti jų susitarimą.

Šis dalykas visad gąsdino Europą.

Ernest Bevin, buvęs britų užsienio reikalų ministeris, sakydavo, kad amerikiečių-sovietų sugyvenimas Europai sudaro didžiausią pavojų. Tad dabar de Gaulle ir Adenaueris, kurdami naują nepriklausomą jėgą Europoje, nori kaip tik iš to pavojiaus išlaisvinti.

Visa tai nėra nauja. Naujas, kad amerikiečiai pirmą kartą po karo buvo priversti viešai parodyti, jog Vakarų sąjunga nėra vieninga kaip buvo įsivaizduojama.

Prancūzai sako, kad Amerika ir Sovietų Sąjunga serga diplomatine šizofrenija ir bando tarpusavy susitarti, bijodamos konkurencijos, kad kas naujas į jų tarpą neįlįstų.

KUR garantija, kad amerikiečiai su sovietais nepadarys panašaus susitarimo dėl Vokietijos?

Prancūzija bijo, kad tokiu atveju Vokietija būtų pastumėta į Maskvos glėbį ir būtų sukludytas Vakarų Europos organizavimas. De Gaulle griežtai pasiryžęs priešintis tokiam susitarimui ir amerikiečiai žino, kad jis nejuokauja.

Washingtono suprato, kad Vakarų sąjungoje viskas pasikeitė. Iki šiam laikui amerikiečiai įsivaizdavo tik tokią antikomunistinę sąjungą, kuriai jie vadovauja.

Neutralieji, Afrika ir Azija, buvo neišsivystę kraštai, kuriuos galima buvo manevruoti su ekonomine pagalba. Tad buvo tik vienas antikomunistinis frontas. Dabar atsirado du: Washingtono ir Europos.

Tad amerikiečių diplomatai sako, kad atėjo laikas visus susitarimus iš naujo peržiūrėti.

Pavergtųjų atsišaukimas į Europos patariamąjį Seimą

Gegužės 15-19 Strasburge vyko Europos Tarybos Patariamąjo Seimo sesija. Ta proga Pavergtųjų Seimas įteikė sesijai savo atsišaukimą. Jis pabrėžia laisvosios ir sovietų pavergtosios Europos solidarumą ir neatsiskiriamumą ir ypač kreipia Europos Patariamąjo Seimo dėmesį į dabartinių Washingtono-Kremliaus pasikalbėjimų rezultatus. Atsišaukimas tiksliai primena, kad tie, kurie kalba apie reikalingą sunormalinti nenormalią Berlyno padėtį, kažkodėl nutyli reikalingą sunormalinti dar labiau negu Berlyne nenormalią padėtį Centro ir Rytų Europoje. Pavergtųjų Seimas prašo Europos Patariamąjį Seimą panaudoti visą savo svorį ir įtaką prieš tokius Vakarų politinius ėjimus, kurie tik skatintų Sovietų Sąjungos agresines ambicijas ir už Vakarų paramą sovietų pavergtoms tautoms kovoje dėl laisvės ir nepriklausomybės.

Europos Patariamąjo Seimo sesijoje stebėtojais dalyvavo Pavergtųjų Seimo Delegacija.

ŽMOGAUS TEISIŲ LYGIA SVARSTO SOVIETŲ KOLONIZMĄ BALTIJOS VALSTYBĖSE.

Tarptautinė Žmogaus Teisių Lyga, kurios centras yra New Yorke, ir kuri patariamuoju balsu dalyvauja Jungtinėse Tautose, pastaruoju metu pradėjo svarstyti sovietinio kolonizmo reiš-

DIRVA

Nr. 59

Gegužė-May 21, 1962

Cleveland, Ohio

Adenauerio reikšmė Vokietijai

EUROPA ŠIANDIEN VALDO DU KARALIAI BE IPĖDINIŲ: DE GAULLE IR ADENAUERIS. — KAS ATSI-TIKS, KAI JIE PASITRAUKS IŠ POLITINĖS SCENOS? — W. LIPPMANNO ANALIZĖ. — O VIS DĖLTO ADENAUERIS BUVO TEISUS.

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

"Mein Gott — was soll aus Deutschland werden?" — prieš metus sušuko Vokietijos kancleris Dr. Konradas Adenaueris, patyręs, kad jo paties krikščionių demokratų partijoje kilo nuodėminga mintis pasidaryti kito kanclerio. Iš pirmo žvilgsnio, toks surišimas savo asmens su visos valstybės likimu gali pasirodyti smarkokai perdėtas. Šiandien tačiau man atrodo, kad Adenaueris vis dėlto turėjo nemažai tiesos.

Netiesiogiai tai patvirtina ir Walter Lippmann, neseniai pakartotinai gavęs Pulitzerio premiją už "išmintingus rašinius" tarptautinės politikos temomis. Ką tik grįžęs iš mėnesio studijų Europoje, Walter Lippmann štai ką konstatavo. Nepaisant praeities nesuipratimų ir tarpusavio karų, Prancūzija ir Vokietija turi istorinį sąryšį siekiantį Romos imperijos laikus. Ūkiškai, abu kraštai vienas kitą papildė ir savo dalyvavimu bendroje Europos rinkoje, tą ūkinę sąjungą pavertė galingesniu vienetu negu D. Britanija su visu savo Commonwealthu, lygiu su JAV.

Politiškai tačiau Prancūzijos-Vokietijos kombinacija yra asmeninė sąjunga tarp de Gaulle ir K. Adenauerio. Praktiškai dėl savo asmenio prestižo jie abu yra karaliai, tačiau be įpėdinių. Abu yra gerokai pažengusio amžiaus ir jų pasitraukimas iš politinės sce-

nos turėtų palikti tam tikrą tuštumą. Prancūzai, anot Lippmanno, esą labai kultūringa tauta, pergyvenanti ūkinio gerbūvio laikotarpį. Todėl jai nesunku bus surasti kitą politinės santvarkos formą.

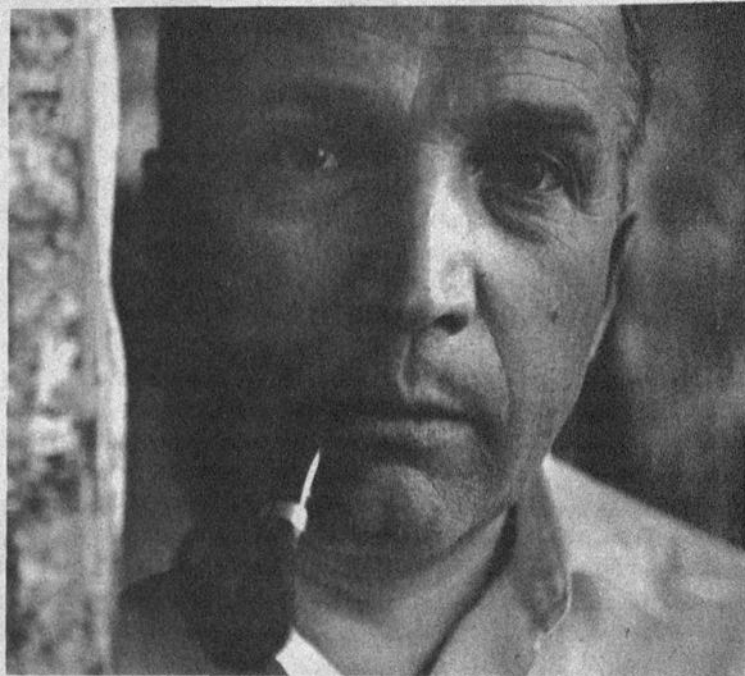
Neturėtų ypatingų sutrikimų sukelti ir Konrado Adenauerio pasitraukimas, tačiau — rašo toliau Lippmannas — iš to, ką jis patyręs Berlyne ir Bonnoje, sunku esą tikėti, kad Vokietija testų tokią pat politiką, kaip iki šiol.

Jis tai sakęs todėl, kad Vokietija puikiai atgijusi ūkiškai, politiškai nepasiekė dar tokio subrendimo, kad pati galėtų nuspręsti savo užsienio politiką. Pasaulio politinėje scenoje Vokietija nesanti viena iš pačių svarbiausių veikėjų. Ji tebėra kitų valstybių diplomatijos objektu. Adenaueris visą tai suprantąs ir už tat laikosi "griežtos linijos", susijusios su de Gaulle ir prieštaraujančios ameri-

tuvos partizanus amerikiečiuose yra radusi plataus atgarsio. Jau lietuvių spaudoje cituotas E.A. Mowere atsiliepinimas ryšium su "Guerilla Warfare..." pasirodymu buvo paskelbtas 45 laikraščiu vedamuoju. Knyga buvo paminėta ne tik "New York Times" naujų knygų pranešime, bet ir "Publishers Weekly" ir "The Library Journal". Labai gausūs atsiliepimai iš senatorių, kongresmanų, gubernatorių. Illinois gubernatorius O. Kerner, dėkodamas už knygą, rašo, kad knyga "yra įdomi ir žinoma". Texas gubernatorius P. Daniel pagiria, kad knygos "faktai yra pateikti patraukliu būdu". Senatorius P.A. Hart priduria, neabejojąs, kad herojiška lietuvių kova dėl laisvės yra įsidėmėtina pamoka laisvajam pasauliui. Senatorius B. Keating leidinio įvadą ir savo gražų įvertinimą įrašė į "Congressional Record". Kai kurie radijo komentatoriai leidinio ištraukas yra panaudoję savo pranešimams. Būdinga, kad leidinys atkreipė ir Amerikos komunistų dėmesį ir New World Review pasirūpino jį įsigyti.

-- Turėkit kantrybės, jis (de Gaulle) tuojau baigs būsimos Europos paveikslą...

Dailininkas KAZIMIERAS ŽOROMSKIS, kurio kūrinių paroda New Yorke, globojama Lietuvių Bendruomenės New Yorko apygardos, praėjo su dideliu susidomėjimu, sutraukusi gausiai lietuvių ir amerikiečių meno mėgėjų.

KAZIMIERO ŽOROMSKIO TAPYBOS PARODA NEW YORKE

Kazimieras Žoromskis, gerai mums pažįstamas dailininkas, 15-kos metų sukaiktis proga nuo pirmosios savo parodos New Yorke, š. m. gegužės 6-20 d.d. turėjo savo kūrinių parodą New Yorke, kurią globoja Lietuvių Bendruomenės New Yorko Apygarda.

Stebint parodoj išstatytus ilgesnio laikotarpio jo kūrinius, nesunku pastebėti ir eiliniam mėgėjui, kad jis nesustojo vietoje, bet vis įieškojo nors naujo, nežinomo kūrybinio pasaulio. Paskutiniuose kūriniuose pastebimas, tamsių spalvų pagėgimas, ypač juodos.

K. Žoromskis yra ne tik lietuviams žinomas, bet pripažintas ir labai gerai įvertintas svetimtų mėgėjų meno kritikų, turėjusių progos susipažinti su jo kūryba. Štai keletas būdingesnių atsiliepimų:

"Peizažo skyriuje yra darbų, kaip Kazimiero Žoromskio, kurie yra kaip tvirtovės mūras savo koloritu, originalumu ir išsireikimu, kuriuose virpa emocinis jausmas mažai vartotas šiuose subanalėjimo laikuose. Žoromskio išsireikimų tikėjimas yra labai kultivuotas ir rinktinės dvasios, pajėgus spalvose susiekti visą muziką gamą pačių kilniausių jausmų. (J. Prados Lopez, Radio Nacional de Espana, 1949 m.).

Tų pačių metų Madrido Moderniojo meno muziejaus parodoje meno kritikas R. Faraldo dienraštyje "Ya", aprašydamas šią parodą, kurioje teko garbė dalyvauti ir mūsų dailininkui, rašo:

"...Peizažas, šioje parodoje lyg labiausia pažymė-

tinąs ir dominuoja. Gussinye ir Lopez Montenegro nors išsiskiria, bet nutolę nuo mūsų epochos. Kalbant apie šių dienų jausmą ir laimingą temos išvystimą, — dvi stipriausios drobės, kurios pasirašytos Vincente Clavo ir Casimiro Žoromskis".

"Kazimiero Žoromskio Botanikos Sodas rimto ir įkvėpto darbo vaisius pavėrčias spalvas iki abstraktumo ir madridietiško ryto spindesio švarumo. Man atrodo, jog šis išpildymas yra tikro tapytojo, kuriame jungiasi meistras su ypatingo jausmo kūrėju".

1950 m. jo parodą Kolumbijos Bogotos meno mokyklos rektorius, kurioje ir Žoromskis dėstė, taip apibūdina: "dailininką Žoromskį matome kaip tikrą dailininką — paprastą ir pasišventusį. Jo tapyba siekia iki Monet, Sisley ir Pissarro tapybinės muzikos gamų, ypač jis turtingas jautriuosiuose niuansuose. Žoromskis yra be tėvynės ir daugumas jo paveikslų daryti tokiose sąlygose, kuriose nei vienas mūsų laisvo krašto dailininkas nesiryžtų. Už tai jam turėtume parodyti didelę pagarbą ir mūsų broliškumą... (E. Martinez).

Dail. K. Žoromskis aukštuosius meno mokslus baigęs Lietuvoje. Vėliau studijavo Vienoje, Romoje, yra aplankęs studijų gilinimo tikslu daugelį Europos kraštų ir jų didžiulius muziejus. Atvykęs į JAV vėl atsidavė kūrybai ir suruošė eilę parodų bei dalyvavo amerikiečių parodose.

E. Č.

ŽINIOS IS VISO PASAULIO

• 76 FBI agentai tiria asmenis, įveltus į Texas'o finansininko B. S. Ester skandalą. Tuo tarpu dar tik 4 žemės ūkio departamento tarnautojai atleisti iš pareigų. Tai vienas iš nemaloniausių skandalų Kennedžio administracijai.

• SLAPTI PASITARIMAI, apie kuriuos taip mažai težino JAV politiniai strategai, vyko Bonnoje tarp prancūzų ir vokiečių krašto apsaugos ministerių. Ko JAV labiausia baiminasi, kad abu ministrai nebūtų sutarę dalintis žiniomis atominį ginklų srityje.

• EUROPIEČIAI stengiasi emigruoti iš Alžiro, neatsižvelgiant SAO (Slaptosios Armijos) grąsinimų. Masinė emigracija dar nepradėjo, bet nuotaišos rodo, kad Alžiro prancūzai slaptosios armijos pasipriešinimą laiko beprasmiu kraujo praliejimu.

• INDONEZIJOS atstovas Jungtinėse Tautose praneša, kad parašutininkų daliniai, išsikėlę Olandijos Naujojoje Gvinėjoje, pradėjo išlaisvinimo akciją, kuri tęsis, iki bus prieita taikos tuo klausimu sprendimo.

• MILOVAN DJILAS, parašęs knygą "Pasikalbėjimai su Stalinu" ir už tai vėl grįžęs į kalėjimą, toje knygoje Staliną pavadino "didžiausiu kriminalistu istorijoje".

• BUDAPEŠTO gatvės vengriškos, pakeičiant Malinovskio, Stalino, Vorosilovo ir kt. vardais vadintas, grynai vengriškos.

• CHRUŠČIOVAS paskelbė atnaujinsiąs vėl atominis bandymus.

• VATIKANAS savo šveicarų gvardijai prijungė dar 23 vyrus ir dabar turi 87 vyrų kariuomenę.

TECHNIKOS PAŽANGA (2)

B. K.

ATOMINĖ ENERGIJA

Mokslininkai Curie-Skladovskai suradus radijumo elementą, sklaidžiantį įvairius spindulius, (nuo ko ir žodis radioaktyvumas) mokslininkams nebuvo sunku surasti, kad radijumo radioaktyvumas yra to elemento skilimas į kitus elementus ir paluosavimas didelių spinduliuojančių energijos kiekių. Tos naturalios radijumo ypatybės buvo raktas į daug gilesnį medžiagos pažinimą ir suradimą: kad medžiagos atomas nėra nedalinama dalytė, bet ištisa sistema, susidedanti iš atomo branduolio, elektronų, neutronų (elementarinė dalytė turinti masę, bet neturinti elektrinio krūvio), įvairių rūšių mezonų, ir tt. Šiandien jau priskaitoma apie kelias dešimt atomo sudėties elementų.

Prieš pat antrąjį karą vokiečių mokslininkams atradus, kad urano elemento izotopas Nr. 235 (izotopas yra beveik toks pats elementas kuris turi tas pačias chemines ypatybes, tik šiek tiek kitokį atominį svorį), lengviausias elementas yra vandenilis su atominio svoriu 1. Skaičius 235 reiškia atominį svorį uranijaus izotopo. Pagrindinis uranijaus elementas turi atominį svorį 238) kartais spontaniškai skyla, išleisdamas kelis neutronus ir jei kitas uranijaus atomas yra pataikomas vieno iš tų neutronų, jis irgi skyla toliau išleisdamas sekančius neutronus. Tas spontaniškas uranijaus skilimas į kelis lengvesnius elementus kartu atpalaiduoja labai didelius energijos kiekius. Po šito reiškinio atradimo, atominės bombos išradimas ir atominės energijos panaudojimas energijos gaminiui žmonijos reikalamis pasidarė tik laiko klausimas. Žinoma, teko nugalėti didelius sunkumus. Reikėjo išmokyti atskirti nepastovų urano izotopą nuo pastovios 238 formos. Izotopas 235 tesudaro 1/140 dalį gamtoje randamo uranijaus. Kartu su energijos gavimu iš uranijaus problemą, ypač nepaprastai didelis mokslininkas patyrė išsivystę specialią atominės fizikos šaką. Buvo rasta, kad nedideli kiekiai nepastovaus 235 uranijaus, nors jis ir skyla spontaniškai (tą patį daro radiumas), bet nesudaro didelio spontaniško sprogo. Tačiau buvo apskaičiuota ir vėliau išbandyta, kad tam tikra uranijaus masė pasidaro kritiška, tai yra atskirų atomų sprogoimai tada išleidžia tiek neutronų, kad jie sugeba pataikyti į kitus atomus, procesas vyksta kaip besiplečianti liepsnos grandinė, "chain reaction", sukelianti didelio masto atominį sprogoimą. Tuo principu buvo sukonstruota pirmoji atominė bomba. Buvo paimitos dvi dalys 235 uranijaus kurios savo dydžiu nėra pavojingos. Parako eksplozijos būdu tos dvi dalys buvo sumušamos į krūvą, sudarant bendrą masę kritiška ir iššaukiant atominį sprogoimą. 235 uranijaus kritiška masė yra apie 1 kg. Toliau buvo atrasta du nauji elementai tinkami atominėi reakcijai: uranijus 233 ir plutonijus atominis svoris 239. Abu tie elementai gamtoje nesutinkami, yra pagaminti dirbtiniu būdu, bombarduojant neutronais, ir kitais spinduliais uranijų 238.

Visų tų atominų medžiagų ypatybė yra nepaprastai didelis energijos atpalaidavimas labai trumpu laiku laike skilimo reakcijos. Jei vienas svaras uranijaus būtų visiškai suskaldytas, tai jo atpalaiduota energija yra lygi šiluminiai energijai kurigau nama sudeginus 1400 tonų anglių. Šiandien uranijaus išteklių žemėje yra savo energijos kiekiu dešimt kartų didesni už pasaulio naftos išteklius. Kaip jau minėta, visi nauji išradimai pirmiausiai gauna ginklų pritaikymus. Kelių kilogramų uranijaus atominė bomba (su visa konstrukcija bomba sveria žymiai daugiau) lengvai gali būti nunešama į prieššo teritoriją ir dėl nepaprasto eksplozijos greičio ir nepaprastai didelio energijos atpalaidavimo - gali padaryti didelio masto sunaikinimus. Atominų bombų karinė reikšmė yra plačiai visuomeniškai gerai žinoma. Čia mus interesuoja atominės energijos pritaikymas techniškiems pramonės reikalams.

Uranijaus atominės energijos pritaikymas pramonei pasidarė galimas tada, kada buvo atrasti būdai atominės reakcijos greitį kontroliuoti. Elementai kadmijs ir boras turi ypatybę absorbuoti bekleidžius neutronus. Kitos medžiagos kaip berilijus turi ypatybę atmušti neutronus ir grąžinti atgal. Naudojantis šiomis ypatybėmis, pagaminus didelį urano gabalą su skylėmis ir į tas skylės įkišant pav. kadmijs lazdas galima kontroliuoti neutronų kiekį lekiantį į gretimas medžiagos dalis pakeliant ar leidžiant kadmijs lazdas. Šitoks prietaisas vadinasi atominis reaktorius. Reaktorius yra pripildytas vandeniu ar kitomis medžiagomis, kurios įkaista nuo vykstančios atominės reakcijos, išvysto didelį spaudimą ir gali būti panaudojamos lygiai taip pat kaip vandens garai iš katilo leidžiant juos į garo mašinas ar į garo turbinas. Žinoma, sprendžiant techniškas praktiškas problemas teko susidurti su eilesunkumų, ypačingai surištu su reaktoriaus aptarnavimu ir saugumu dėl medžiagų radioaktyvumo. Šiandien atominiai reaktoriai kaip jėgos šaltiniai yra padarę didelę pažangą. Jau yra įreikiolika tipų, įvairiausių konstrukcijų.

(Bus daugiau)

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

Mes kepame visokius pyragus, lietuvišką duoną, tortus ir kitus skanumynus. Prašant išvežiojame į namus.

ST. CLAIR BAKERY

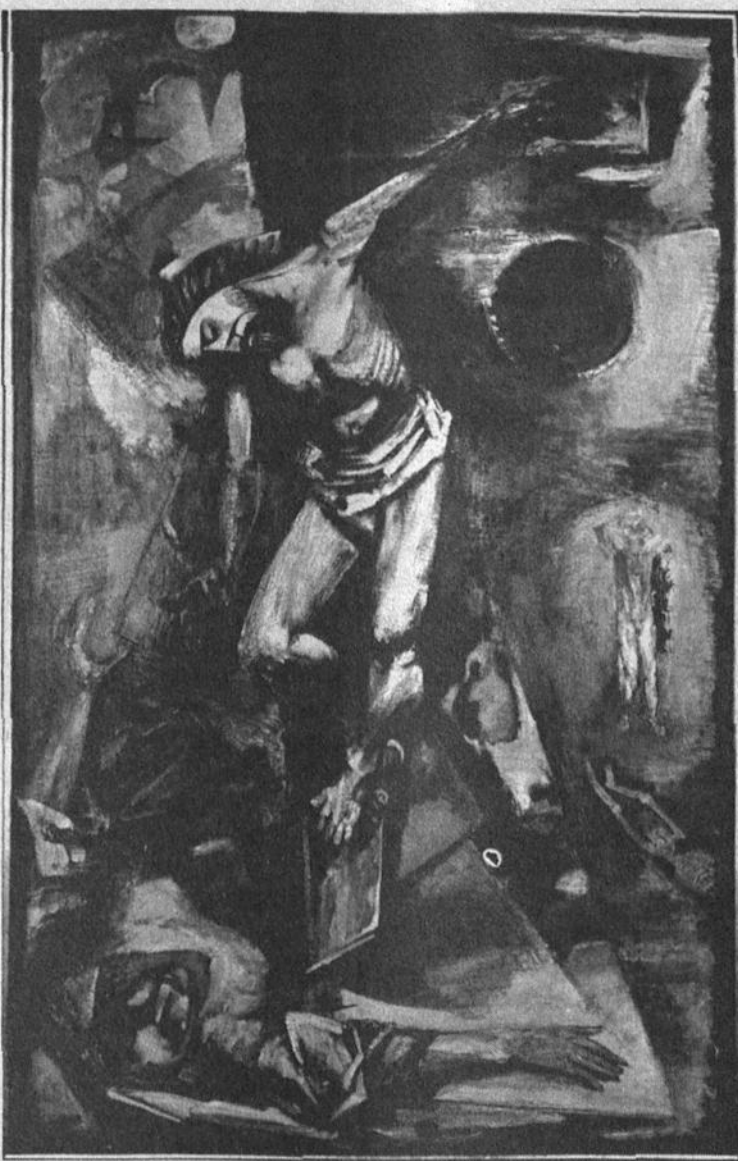
Sav. O'Bell-Obelenis

6212 Superior Avenue Tel. EN 1-6525

Antroji mūsų krautuvė yra

1404 E. 66 Street Tel. EN 1-4551

Čia Jūs gausite įvairiausių vyną, alų ir geriausius mėsos produktus.

K. ŽOROMSKIS

Lietuva po kryžium

RUSIJA BE VAKARŲ YRA NIEKAS

EUGENIJUS PUŠINIS

Tokiu ryškiu ir nepaprastu pavadinimu vokiečių mokslininkas Werner Keller parašė knygą, kuri pereitais metais buvo vokišku "bestselleriu" (Ost minus West - Null), o dabar išleista anglų kalba ir Amerikoje (East Minus Kalba ir Amerikoje ("East Minus West - Zero", G.P. Putnam's Sons, \$6.95) Populiaria kalba parašytas veikalas suteikia skaitytojui išsamų vaizdą apie Rusijos ūkinį gyvenimą paskutiniųjų 1000 metų bėgyje. Tai itinantis dokumentas, kuris liudija, kaip vakariečiai net keletą kartų apginklavę savo priešus, kaip per paskutinius keturis šimtmečius buvo bandoma įgyvendinti "koegzistencija", kas kart turėjusi skaudžių pasekų vakarams. Knyga nenoromis sukelia minčių, kuo turės pasibaigti šioji penktoji "koegzistencija", nes Rusijos valdytojų viešpatavimo metodai ne daug ką pasikeitę.

Autorius nekalba nei apie kraštus, kurie randasi Europos rytuose, nei apie komunistinių valstybių santykius su vakarų demokratijomis, bet plačiai apžvelgia tik-

tai Rusijos ekonominę istoriją. Galima spręsti, kad akstiną šiai knygai davė netolimos praeities įvykiai. Kai sovietai paleido pirmąjį sputniką, pirmieji išbandė tarpplanetines raketas ir pirmieji pasiekė erdvę, Vakaruose netikėtai greit pasisklidė nuomonė, kad rusai pasiekė daug aukštesnį laipsnį technikoje, negu Vakarų kraštai.

Šis klausimas buvo Vakarų plačiai diskutuojamas ir ieškoma priežasčių, kaip tokia pirmenybė buvo pasiekta tokiu trumpu laiku. Dauguma rado tam priežastį rusų auklėjimo sistemoje, brutalinėje valdymo santvarkoje, kuri susiaurino gyventojų pragyvenimo lygį, tuo keliu įgytas lėšas investavus ginklavimosi pramonėje. Baimė dažnai pasiekė net isteriją, ypač mažesnės Vakarų valstybėse. Sovietų įtaką mažiau išvystytuose kraštuose žymiai priaugo ir Vakaruose kilo nepasitikėjimas savimi.

W. Kellerio tikslas yra sukeliti pasipriešinimą šiam masiniam mažavertiškumo kompleksui. Plačia informacija, skaitlinėmis ir kitomis žiniomis jis įrodo, kad rusų tariamas pranašumas - tai ne jų pačių darbo išdavos, bet visumoje iki pat komiškų smulkmenų perimtas iš vakariečių, išelgetaujant, atperkant, išviliojant, slapta nukopijuojant arba net paprastai pavagiant.

Visa tai parodyta gilioje istorinėje perspektyvoje. Medžiaga šiam darbui rinkta virš 30 metų. Galutiniam apipavidalinimui jis apima Rusijos ekonominę ir technikos istoriją 1000 metų laikotarpyje.

Stebina faktai, kad visame mums žinomame Rusijos istorijos laikotarpyje keičiasi koegzistencijos periodai, kuriuose rusai stengiasi su Vakarais susigyventi, kad juos išnaudotų su agresyviais posmais, kur rusai atkreipia prieš Vakarų jų pačių ginklus. Nei viename Rusijos istorijos laikotarpyje jos valdovai nesirūpindavo savo gyventojų gerbūviu. Ginklavimosi periodai visuomet pagreitinami žiauriausios vergijos pagalba.

Rusijos istorija prasideda Nestoro chronikos legenda, kai krašte nebuvę jokios tvarkos ir rusai pasikvietę savo valdovais švedijos vikingus. Tie ir atvykę 862 m., ir nuo to laiko Rusiją nėra valdęs nei vienas tikras rusas. Valdovai kartais būdavo mišrūs, o dažnai net grynakraujai svetimšaliai, kuriems rusų tautos likimas visuomet būdavęs abejingas.

Tikėjimą, raštų ženklus, bažnyčių statybos pradus rusai perėmę nuo graikų, bet sykiu ir Bizantijos herbą, valdovų dvaro santvarką ir - despotizmą. Visi taip perimtieji dalykai greit su-

stingsta, dalinai pasimiršta, nesuprasti ir netiesiami ima nykti. Po kelių šimtų metų mongolų jungo rusai, neišskiriant nei valdovų, vėl gyvena medinėse lūšnose ir nebemoka nei skaityti, nei rašyti. Iš seniau užsilikę tikslai despotizmas, dvaro apeigos ir vergija.

15 a. pabaigoje ir 16 a. pradžioje pirmą kartą rusų valdovai pradeda kreipti dėmesį į vakarus. Atvyksta italų architektai ir ima statyti pilis pagal savo šalies pavyzdžius, kopijuojant graikų senuosius pastatus, sukuria bažnyčių statybos stilių ir pagaliaus pastato ir Kremiaus tvirtovę. Kitus meno ir amatininkystės kūrinius atsineša vokiečiai ir švedai. Maskvoje carų specialistams įrengiama atskira didelė miesto dalis. Tačiau Jonas III, o tuo labiau Jonas IV (Žiaurasis) trokšta įsigyti vakariečių ginklų, nes rusai tuo tarpu dar tebevertoja priešistorinės išvaizdos saikokus ir vilyčias. Vokiečiai ir anglai pirmieji atgabena į Rusiją pirmuosius pabūklus, o paskui lieja juos vietoje. Jie įrengia ir pirmąsias geležies kasyklas. Tačiau žemdirbiai vis dar tebevertoja medinius arklus, nes visa iškastoji geležis suvertoja ma ginklams. Svetimšaliai vadovauja kariuomenei, kuri užverbuojama užsienyje. Tiems prijungiami baudžiauninkų pulkai, kurie moka tikrai rėkauti ir - žūti. Kada jau atrodo, kad iš Vakarų gauta viskas, kas reikalinga, koegzistencija baigiasi. Kai Jonui Žiauriam atrodo, kad ginklų jau gana, jis užpuola Vidžemę ir Estiją, per kurias visą laiką ėjo prekės iš užsienio ir specialistai. Vidžemę Jonui pasilaikyti nepavyksta, užtat jis ją išgrabiama iki pamatų.

Po to rusų pavojus susilpnėja kokiame šimtui metų. Kai kovų laimėjimai baigia pranykti, rusų valdovai vėl pradeda siekti koegzistencijos. Užsienio specialistai - pirkliai, navigatoriai, ama-

DIRVA

— THE FIELD —
Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
HEnderson 1-6344

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Jonas Čiuberkis • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Prenumerata metams: \$10.00. Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja: Jonas Čiuberkis, Vytautas Gedgaudas ir Jonas P. Palukaitis.

Redakcinę kolegiją sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, A. Laičūnas, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

tininkai, statybininkai užplūsta Rusiją ištisais būriais. Petras I šią srovę dar padidina. Jis yra pirmas Maskovijos valdovas, kuris pats vyksta į Vakarus - mokintis amatų. Tačiau jo pagrindinis tikslas - suvilioti specialistus, apgaulemis išgauti karines paslaptis, šnipinėti ir papirkinėti. Olandai ir anglai jam pastato pirmuosius karo laivus. Pasinaudojant tuo būdu gautais pavyzdžiais, užsienio amatininkai talkininkaujant 25,000 prievartaujamų baudžiauninkų, Petru per vieną žiemą ant Dono krantų pastato 29 karo laivus ir 1000 valčių. Šio laivyno pagelba jis iš turkų atima Azovo tvirtovę, vėliau pavadinę ją Taganrogu. (Bus daugiau)

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6
CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9
TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE
APLANKYKITE
PARAMA
MIDWEST MAISTO ir LIKERIŲ KRAUTUVĖ
2515 West 69 St. Marquette Parke
Telef. RE 7-1731

SAV. J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKAS

Čia gėrimus pirksite tikrai pigiai!

TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ:

1. ASBACH URALT 5th 4.95
 2. BISQUIT 3 star Cognac 5th 4.98
 3. CHIANTI Imported Wine Quo. . 0.98
 4. MARTINI or MANHATTAN KVORTA ... 5th 2.98
 5. GERMAN BRANDY 10 metų senumo 5th 4.39
 6. DUJARDIN GERMAN BRANDY 5th 5.29
 7. LONDON DRY GIN 80 proof KVORTA 5th 3.59
 8. KRON-BRANNVIN AQUAVIT 5th 3.98
 9. IMPORT. PRANC. LIKERIAI 5th 2.98
 10. BORDEAUX pranc. vynai .. 5th 0.98
- Ir virš 100 rūšių užsieninių bei vietinių gėrimų žemiausiomis kainomis! Nepaprastai didelis pasirinkimas!

MOKAME

4 1/4%

metinį dividendą už visas taupymo sąskaitas.

MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanuskas, Pres.

ARGI ALT SANTVARKA – ABSTRAKTINIS MENAS?

Aną dieną šioj vietoj buvo paminėtas vienas visiems viešai žinomas dalykas: kad Amerikos Lietuvių Taryba ir jos Vykdomasis Komitetas nėra visos Amerikos lietuvių visuomenės rinkti atstovai, ir kad dėl to Taryba faktiškai nėra sutvarkyta demokratiniais pagrindais.

Naujienos nurodė, kad tokią nuomonę Dirvoje rašo "vienas po raidėmis 'vr' pasislėpęs asmuo". Naujienų asmuo, pasislėpęs netgi ne po raidėmis, o po visiškai tuščia vieta, štai kaip tą nuomonę atrėmė:

"Vadinasi, demokratija tai 'visuotiniai rinkimai'. Delegavimas tai 'ne demokratija'. Šitoks demokratijos supratimas yra visai primityvus".

Visai, kaip diskusijose apie abstraktinį meną. Jei kas pasako, kad "čia ne menas", iš žinovų išgirsta nenugalimą argumentą: "Tamstos supratimas apie meną primityvus".

Bet demokratija, o ypač Amerikos Lietuvių Tarybos santvarka, berods, dar nėra virtusi abstraktiniu menu. Čia dalykai regimi, ir jų tikrieji vardai žinomi. Tiesa, žinoma s kartais, netyčia ar tyčia, gali sušlubuoti. Bene bus tai atsitikę ir vienam asmeniui Naujienose, kai kitą dieną, dar kartą atpasakojęs ALT susikūrimo istoriją, ėmė aiškinti, kad "demokratija būtų visai nepraktiškas dalykas, jeigu ji turėtų kiekvieną klausimą spręsti visuotiniu balsavimu"... Ogi, rodos, kas apie demokratiją šį tą žinom, tai žinom, kad yra tiesioginė demokratija, kur tikrai maždaug kiekvienas klausimas sprendžiamas visuotiniu balsavimu (ji praktiška tik nedideliam dažnai susirinkti galinčių dalyvių kiekiui), ir yra praktiškė demokratinė santvarka — reprezentacinė demokratija, kur visi dalyviai turi teisę periodiškai rinkti savo valios vykdytojus, ir kur išrinktieji yra atsakingi visiems tą teisę turintiems. Jeigu ir tas Tarybos veikimui nepraktiška, tai kągi padarysi, bet tai reiškia ne ką kita, kaip tik tai, kad Tarybai yra nepraktiška tvarkytis demokratiniais pagrindais...

Naujienų asmuo sako, kad Amerikos lietuvių visuomenė nėra respublika, tai ji negali turėti demokratiškai išsirinkto parlamento, ir kad Taryba nėra parlamentas, nėra reprezentacijos organas.

Dėl pirmojo teigimo yra pagrindo stipriai ginčytis. Jeigu Amerikos lietuvių visuomenės susiorganizavimas yra pakrikas, tai tada, žinoma, ji negali turėti bendros, išsirinktos savo politinės reprezentacijos ir politinės veiklos vadovybės. Bet tai nereiškia, kad ši visuomenė ir negalėtų tampa (nebūtinai atskiros respublikos forma) susiorganizuoti tokiam reikalui. Kodėl tokia galimybė taip paniekinamai atmetama?

Antrasis teigimas — kaip tik ir yra tas pats, ką vienas ir ne vienas asmuo seniai žino: ALT nėra visos Amerikos lietuvių reprezentacijos organas. Ji tik "sutarinio veikimo ir kovos" organas, sudarytas šių organizacijų susitarimo pagrindu.

Anot Naujienų asmens, "reprezentuoti lietuvius gali, žiūrint kur, ir rašytojai, ir teatro aktoriai, ir menininkai, ir šokėjai, ir dainininkai... Bet tai nėra politinė reprezentacija". Tiesa. Tik čia kažkaip primityviai pamiršta, kad, ir politiniame visuomenės vardu veikime esti dvejopas reprezentavimas: reprezentacija pagal mandatą ir reprezentacija be mandato. Taryba visos visuomenės mandato neturi ir ligi šiol, bent kai kurių savo autoritetų lūpomis, pareiškia nemantanti reikalo jį turėti. O visuomenėje, ar bent jos dar neišaiškinto dydžio dalyje, vis daugiau pasigirsta balsų, tokio mandato reikalaujančių.

Jeigu mandatą paremtos reprezentacijos nėra, tai tariama, kad už tokią nesusiorganizavusią visuomenę veikti gali kas tik nori! Taryba, mandato neturėdama (ar turėdama jį tik iš šių organizacijų vadovybių, kurios pačios nebe visos linkusios aprobuoti tai, kas jų vardu dedasi), neturi jokio pagrindo drausti kam kitam irgi imtis reprezentuoti Amerikos lietuvių visuomenę taip pat ir politinėje veikloje. Jeigu toks lygiagretumas nepageidaujamas, ypač, jeigu jis gali būti net žalingas, tai Tarybą sudariusioms organizacijoms pridera skubiai ir energingai išsiaiškinti, kaip ir į kokiais Tarybos ligi šiol neapreptas visuomenės grupes reikia išplėsti ligi šiol tik tarp šių organizacijų galiojanti susitarimą.

Nebent pasirodytų, kad ėmus rimtai kalbėtis, entuziastų aktyviai veikime dalyvauti neatsiranda. Tarybą sudarančios organizacijos turėtų pagrindo pareikšti, kad reikalavimai praplėsti Tarybos rėmus ir patobulinti jos susitvarkymą bus buvę tik askiri, šioje visuomenėje dėmesio vertos reikšmės neturį balsai. Nebandžius išsiaiškinti, niekas neturi teisės savo nuožiūra tuos balsus paniekininti.

(vr)

KUR VISO TO PRIEŽASTYS?

Br. Raila ir St. Žymantas per Dirvos puslapius apkaltinę spaudos bendradarbę S. Narkelūnaitę, padarę tai ne iš neapykantos, o su širdgėla, turėtų, kaip plunksnos meistrams tai tinka, panagrinėti ir priežastis, kodėl ji darė tai ku ji kaltinama.

Išivaizduokim sau, kad ji pradėjo garbinti okupantą ne savo laisva valia, ne savo noru ir ne

sava žurnalistine logika. Kadan-gi S.N. nėra jokia ligonis, nėra nesuprantanti reikalo, tai jos nusigrįžimas nuo savo tautos yra komunistų išprievartautas. Kaip toji prievarta įvyko ar galėjo įvykti, mūsų didieji spaudos bendradarbiai turėtų žinoti ir išsiaiškinti tikrąjį inkvizitorių.

Reiktų išlukštinti visas logiškas aplinkybes ir padaryti išvadas.

Dirvos skaitytojai būtų dėkingi už atskleidimą užkulisinės kovos, vykstančio "sielų gaudymo" ir kokių būdu ne viena S.N. pateko kryžkeleje.

A.M.

Detroitas, Mich

ALT IR REZOLIUCIJA.

A. Šemeta "Naujienų" Nr. III, rašydamas apie Clevelando ALTO

Čia matome Mažeikių miesto pakraštį su naujai pastatyta autobusų stotimi. Nuotrauka daryta 1962 m.

SVARSTYMAI IR NUOMONĖS

DĖL B. K. NAUJOKO PASTABŲ APIE KOMUNIZMĄ

ALGIRDAS NASVYTIS

B.K. Naujokas, atsakydamas į mano straipsnį "Prieškomunistinė veikla Amerikoje", sako, kad patyrimas komunistų ant savo kailio nepadarėmus ekspertais, o tik faktų liudytojais. Kalbėdamas apie komunizmo supratimą per patyrimą aš laikau savaime aiškiu dalyku, kad kalbama apie intelektualiniai pajėgius, pakankamai informuotus asmenis, mokančius įvertinti įvykius ir juos apibendrinti. Ne visi lietuviai tik gali rėkti "ai, mane muša"! Susidaro įspūdis, lyg B.K. Naujokas dar mato kokią tai skirtumą tarp teoretinio - ideologinio ir praktiško komunizmo ir lyg tai tiki į kokią tai mistišką žengimą į komunizmą ir mano, kad baimė ir neapykantą sukėlė tik būdai ir metodai to "žengimo". Bet kokia teoretinė socialinė visuomenės konstrukcija nebandyta įgyvendinti, neverta nei sulūžusio gražio. Kaip inžinieriui man gerai žinoma iš patyrimo, kad negalima visko numatyti skaičiuojant ir planuojant kad ir nelabai komplikuoatą mašiną. Visuomet atsiranda nenumatytų

skyriaus metinį narių susirinkimą, įvykusį š.m. balandžio mėn. 29 d. neišvengė kaikiurių netikslumų. Jo tvirtinimu, ALTO skyriaus narių susirinkime buvo atstovaujamos 27 organizacijos. Tiek žmonių dalyvavo tik susirinkime, bet dalis jų neatstovavo jokiai organizacijai. Kalkulioms organizacijoms atstovavo 2-3 nariai, tai kaip jie galėjo atstovauti 27 organizacijoms?

Toliau A. Šemeta rašo: "Susirinkime dalyvavę 27 Clevelando organizacijų įgaliooti atstovai, viešai balsuodami, taip pasisakė: 17 atstovų už rezoliuciją, 1 prieš (Bendruomenės atstovas), 7 nuo balsavimo susilaikė ir dviejų organizacijų atstovai, diskusijų metu aiškiai pasisakė už rezoliuciją, dėl svarbių priežasčių negalėdami sulaukti balsavimo, iš susirinkimo turėjo išvykti ir balsavime nedalyvavo. Taigi, faktiškai už rezoliuciją pasisakė 19, prieš 1 ir 7 susilaikė." Tai netiesa! Jei A. Šemeta būtų pasitikrinęs protokole balsavimo davinius, tai būtų radęs štai ką: 17 už, 5 prieš ir 3 susilaikė, nes jie sūlė rezoliuciją ištaisyti. Pav. V. Jokubaitis sūlė į rezoliuciją įdėti punktą, kuriuo būtų pareikšta Dr. P. Grigaičiui papeikimas. Be to, jis pareiškė, jei rezoliucija, kokią sūlė skyriaus valdyba, bus priimta, tai jis po protokolo nepasirašys. (Buvo susirinkimo sekretorium).

Tenka stebėtis, kokiomis teisėmis naudodamasis po rezoliuciją pasirašė K. Žiedonis, kaip ALTO skyriaus pirmininkas, nes senoji valdyba prieš susirinkimą buvo atsistatydinusi, o naujoji valdyba buvo renkama po rezoliucijos priėmimo?

Tiesa, rezoliucija priimta balsų dauguma. Bet kas iš to? Rezoliucija vienus smerkdama, o kitus girdama ALTO skyriaus organizacijų atstovų tarpe sukėlė bereikalingus ginčus, užgauliojimus. Šis bereikalingai sukeltas erzelis, negali pasitarnauti sekmingam ALTO skyriaus darbui, tuo labiau, kai su visu kartumu persimetė į spaudą.

K. Gaižutis, Cleveland

reiškinių, dažnai visos mašinos planus paverčiančius niekais. Mašina vertinama tik išbandyta ir patikrinta. Jei žmogaus proto neužtenka paprastai mašinai, kaip galima suplanuoti socialinę sistemą su tiek daug reiški-nių ir faktorių, kada net negalima išsiaiškinti ir suprasti eilę ekonominių ir socialinių funkcijų esamoje visuomenės struktūroje.

Komunizmo teorija, taip pat vadinamas Sovietų Sąjungos žengimas į tikrojo komunizmo fazę per proletariato diktatūrą ir per socializmą tėra tik pasaka mažiems vaikams. Visi šie tvirtinimai išnyktų ir Sovietų Sąjungoje per vieną akimirką jei papūginiai partijos šūkių kartotojai neturėtų veiksmingos organizacijos sukišti į kalėjimus visus tuos, kurie prieštarautų ar drįstų nepatikėti.

Mūsų patyrimas ir yra kaip tik stebėjimai ir liudijimai, kuo pavirto popierinė teorija gyvenime. Lygiai kaip žmogaus intelektas nepajėgia be ilgų bandymų teoretiškai sukurti naujų socialinių konstrukcijų, lygiai taip pat net ir aukščiausi vidutinio išsilavinimo žmogus nesugeba suprasti komunizmo sistemos mechanizmo, jeigu jis yra išaugęs Vakarų civilizacijos kapitalizmo sistemoje ir tesugeba stebėti komunizmą tik iš paviršiaus.

Vakariečio vaizduotėje negali tilpti vartojamų metodų niekin-gumas, toks nepaprastas žmogaus laisvės ir proto išprievartavimas. Jis negali įsivaizduoti, kaip žmogus reaguoja susitikdamas su absoliutiniu teror.

Jeigu vakarietis stebėtojas galėtų įlysti į tikrą Sovietų Sąjungos piliečio kailį keliems mėnesiams, jam tada atsidarytų akys. Lygiai kaip atsidarė akys mums.

Kiek žmonių bėgo iš Lietuvos nuo pirmosios okupacijos ir kiek nuo antrosios?

B.K. Naujokas tvirtina kad Amerikos Universitetuose nėra indoktrinacijos. Čia galima ginčytis dėl termino. Gal būtų tiksliau pasakius, kad Amerikos Universitetai, lygiai kaip ir visi kiti pasaulyje, studentą nuteikia. Kaip kitaip galima pavadinti kad ir tokį pareiškimą vieno iš žinomųjų lietuvių, čia brendusio intelektualo, kad komunizmas yra ateities sistema, nes daro didesnę pažangą už kapitalizmą ir kad kolektyvai yra geriausia ūkininkavimo sistema, nes leidžia didžiausią mechanizaciją ir tikslų darbo pasidalinimą.

Minėdamas knygas jaunimui aš neturėjau galvoje teoretinių veikalų apie komunizmą ir Sovietų Sąjungą. Jeigu kas sugebėtų toje srityje parašyti puikius veikalus, terašo juos anglų kalba plačiajam pasauliui. Aš turėjau galvoje faktinį supažindinimą su Lietuvių tautos kančiomis, naikinimu ir priespauda. Reikia džiaugtis kad per tas porą savaitių pasirodė dvi naujos knygos toje srityje.

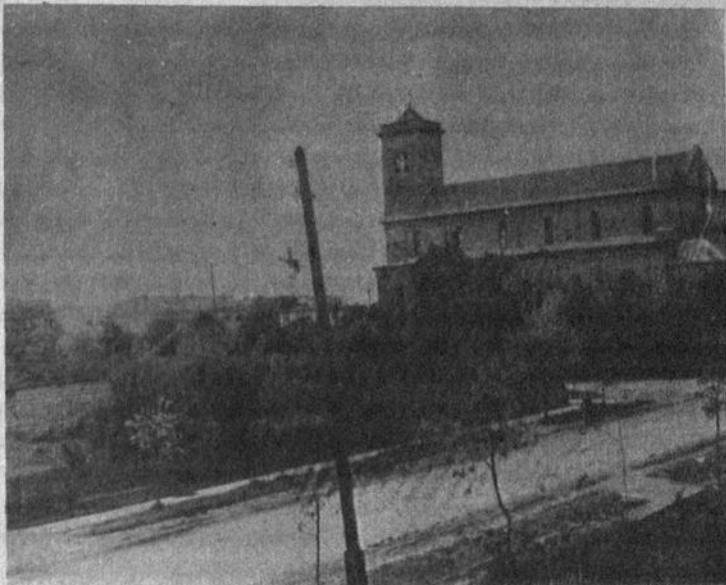
B.K. Naujokas tvirtina kad Amerikos Universitetuose studentai turi nepalyginamai platesnes sąlygas komunizmui kaip doktrinai ir kaip akcijai pažinti. Žinoma, kad beveik visuose Amerikos Universitetuose dėstoma Sovietų Sąjungos konstitucija, bet vargu ar sakoma, kad ta konstitucija

yra nevykdoma ir tėra parašyta naiviems užsienio profesoriams skaityti.

Prieš pusmetį Clevelande, Western Reserve Universiteto salėje, žinomas Harvardo teisių profesorius tvirtino, kad Sovietų politiniai teismai yra objektyvūs. Jis buvęs Maskvoje ir dalyvavęs vieno piliečio byloje, kuris buvo kaltinamas politine neištikimybė ir buvęs išteisintas. O ar jis žino, kur dingio virš 10 milijonų žmonių? Aš esu tikras, kad vargu ar vienas iš tūkstančio Amerikos studentų žino, kas atsitiko su sena ir garbinga totorių tauta Kryme. Net gi niekas nežino Rytprūsijų likimo, nes Amerikos spauda tą nuo amerikiečių slepia.

B. K. Naujokas mini Andra-šiuo straipsnį kur tvirtinama, kad Kolumbijoje siekiama drastiškų socialinių reformų. Viena iš didžiausių propagandinių klaidų, kurią daro Amerikos atsakingi politikai, tai tvirtinimas, kad Pietų Amerikoje, Azijoje ir kitur reikia socialinių reformų plačiųjų masių būviui pagerinti, nes kitaip ten ateisias komunizmas. Tai yra lygu tvirtinimui, kad komunizmas padarytų socialines reformas ir pakeltų plačiųjų masių gerbūvį.

Kur komunizmas yra pakėlęs masių gerbūvį? Aš nežinau, kaip gyvena šiandien neturtingas Pietų Amerikos ūkininkas, bet esu tikras kad prieš šešiasdešimt metų jis gyveno blogiau, o Sovietų Sąjungoje prieš šešiasdešimt metų ūkininkas valgė geriau dirbo mažiau ir galėjo nusipirkti daugiau reikmenų. Kad jo vaikai eina šiandieną į mokyklą, kad jis turi mažą radijo priimtuvą ir galbūt seną dviratį, tai nėra komunizmo nuopelnas, bet žmonijos technologiška pažanga. Didelis nušimtis Afrikos juodukų, gyvenančių primityviose sąlygose šiandieną jau turi radijo aparatus.

Mažeikių bažnyčia, pastatyta 1936 metais.

Naujoje Mažeikių miesto dalyje.

Vietoje netiesioginės komunizmo propagandos Pietų Amerikos ūkininkams reikėtų aiškinti, kaip praktiškai veikia Sovietų Sąjungos kolchozai, kiek žmogus dirba ir kiek uždirba. Visų šalies gyventojų pažanga rūpi visoms politinėms sistemoms. Tai nėra jokia socializmo ar kitokio izmo privilegija. Kol mes to nesuprasime, būsimė nesąmoningi komunizmo bacilos nešėjai.

B.K. Naujokas reiškia nuomonę kad mums reikia daugiau koncentruotis Lietuvos laisvės kovos plotnėje. Jis mano, kad reikia žiūrėti skirtumą kovojeprieš komunizmą, prieš Kremliaus valdžios užmačias ir prieš rusišką nacionalizmą. Praktiškai tos trys kategorijos nėra išskiriamos. Laimėjimas prieš vieną iš tų kategorijų neišvengiamai veda prie kitų sužlugimo. Komunizmą interpretuojantieji rusai žengia po tarptautinio komunizmo vėliava. Taigi, į tą vėliavą reikia taikyti. Koks tikslas būtų tvirtinti kad komunizmas gal būtų ir pusė bėdos, bet niekam tikę rusai.

Šiandieną didžiausia pasaulio problema yra komunizmo plitimas ir Vakarų Pasaulio su komunizmu šaltasis karas. Taigi tiksliausiai yra veikti toje srityje kuri traukia žmonijos dėmesį. Žinoma, Lietuvos ir Baltijos tautų laisvė yra vienas iš aktualių argumentų toje kovoje.

CHICAGOS PARENGIMŲ KALENDORIUS

GEGUŽĖS 25-26-27 D. Lietuvių Studentų Santaros Chicago's skyriaus ruošiamos Studijų Dienos Gintaro vasarvietėje, Lake Shore Road, Union Pier, Mich.

GEGUŽĖS 26-27 D. Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovės" skyrių atstovų suvažiavimas Jaunimo Centre.

GEGUŽĖS 26-27 D. LDK Birutės draugijos skyrių atstovų visuotinis suvažiavimas Jaunimo Centre.

GEGUŽĖS 26 D. LVS "Ramovės" ir LDK Birutės draugijos banketas Jaunimo Centre 8 val. vak.

GEGUŽĖS 27 D. Ateitininkų Sendraugių šeimos šventė Jaunimo Centre.

BIRŽELIO 3 D. Vargoninkų Sąjungos 50 metų sukakties proga ruošiamas "Mažoji dainų šventė" Marijos gimnazijos salėje.

BIRŽELIO 9 D. Cicero Aukštesniosios Lituanistikos Mokyklos abiturientų išleistuvės parapijos salėje.

BIRŽELIO 17 D. BALFO Chicago's apskrities piknikas Bučo darže, Willow Springs, Ill.

BIRŽELIO 23 D. Chicago's Lietuvių Moterų Klubo Gintaro baliaus South Shore Country klube.

AR LITUANISTINĖ MOKYKLA TIK ŠEIMOS REIKALAS

Šį klausimą iškėlė Pr. Karalius DIRVOJE balandžio 27.1962. Tai yra labai svarbus ir gyvybinės reikšmės klausimas. Nors ir pavėluotai jis keliamas, bet geriau vėliau, negu niekada. Šiuo klausimu vertėjo žymiai anksčiau padiskutuoti spaudoje, organizacijų susirinkimuose bei jų valdybų posėdžiuose, kol dar nebuvo įsipilietinusi pažiūra - mokykla smulkus reikalas, priklauso tik tėvams.

Mokykla - lietuviybės židyns. Daugelis kas kalbėdamas ar rašydamas apie lietuvių kalbos bei tautinės kultūros išlaikymą jaunojoje kartoje visą atsakomybę suverčia tėvams. Iš esmės šis teigimas nėra klaidingas, bet nereikia nuvertinti ir mokyklos reikšmės. Mokykla, kur ji bebūtų prisiglaudusi - svetur, ar po savu dangum, - ji visuomet buvo ir yra svarbiausias tautinės kultūros šaltinis. Mokykloje suformuojamas žmogus su įsitikinimais ir įsipareigojimais tautai, tėvynei ir visuotinam gėriui.

Nėra reikalo čia ilgiau apsišioti ir aiškinti, kad pagrindinis mūsų uždavinys - lietuviybės išlaikymas. Tam reikalui mes daug ir aukojamės. Steigiame organizacijas, telkiame fondus, organizuojame kongresus, dalnų ir šokių šventes, jungiamės į kultūrinius sambūrius ir visa tam nemažas sumas suaukojame. Ir visa tai darome, kad patys save išsilaikytume. Bet pamiršame vieną dalyką, kad be lietuviškos mokyklos lietuviybės neišlaikysime. Visa ką mes dabar darome ir visos mūsų sukurtos vertybės žlugus, jei mes neišugdysime jaunosios kartos mūsų uždaviniais paveldėti.

Tautinės egzistencijos kelyje šeima yra pirminė kibirkštis, žiebianti tautinę gyvybę, o mokykla - pagrindinis lietuviybės židyns, pats didysis tautos egzistencijos ramstis. Todėl mokykla nėra vien tik šeimos reikalas, bet mūsų visų gyvybinis reikalas, ir mes, neatsižvelgiant į tai, ar turime, ar neturime vaikų, - privalome be sąlygų įsijungti į mokyklų išlaikymą.

Mokyklų padėtis. Dabartinė liuanistinių mokyklų padėtis nėra tikra. Jų egzistenciją sunkina šios aplinkybės: 1) mes gyvename plačiai išsisklaide. Didelių ir gausių kolonijų nedaug turime. Didesnės kolonijose liuanistinių mokyklų sunkumai lengviau nugalimi, o mažesnėse kolonijose mokyklos sunkiai išsiverčia, tiesiog skursta ir nyksta. Visos liuanistinės mokyklos, tik su maža išimtimi, yra prisiglaudusios papirijinėse mokyklose iš klebonų malonės ir prielankumo šiam reikalui. Bet jos ten yra įna-

JERONIMAS IGNATONIS

mės. Mokykla neturėdama savų patalpų, negali sukurti reikiamos mokyklai aplinkumos, todėl jos mūsų vaikams nepatrauklios, kaip ir primestinos.

Užsiminus mokyklos patalpų reikalą, susiduriame su paradoksišku reiškiniu. Ir tai visuotinu. Mes patys kas metą tūkstančius surenkame mokykloms išlaikyti ir joms namus perkame už Amerikos kontinento ribų, mes siekiame milijoninio fondo, mes sugebame talkos būdu organizacijoms pastatyti namus, bet savų liuanistinė mokyklai namų neturime! Iš viso visoje Amerikoje mes neturime tipiškos lietuviškos mokyklos pavyzdžio.

Argi savilituianistinė mokykla namai nebūtinas reikalas? Argi tipiškos lietuviškos mokyklos pastatas nereali svajonė ir niekuomet nepasiekiamas dalykas? Atrodo, kad mes čia jau nebebelame savuose noruose. Svajojame apie didingas erdvas mokyklai patalpas su moderniausiais įrengimais, bet nepagalvojame, kad šeštadieninei mokyklai pakaktų tipiškos lietuviškos keturių ar šešių skyrių mokyklos namo. Ar tai neįmanomas dalykas bendromis jėgomis? Tik reikia ryžto.

2) Mokyklų išlaikymas. Kas metą mokyklų išlaikymas sunkėja, ypačiai mažesnėse kolonijose. Ten kur daugiau vaikų, tėvai mažesniais mokesčiais apsidėję, sudaro pakankamai lėšų mokyklai išlaikyti, o mažesnės kolonijos tiesiog neišsiverčia nei parengimais nei aukų rinkimu. Iš ten ateina pagelbos šauksmas.

Iš tos padėties išplaukia kitos negerovės. Mažesniųjų kolonijų tėvams per brangiai kaštuoja liuanistinis vaikų mokymas. Okai tokioje mokykloje atsiranda nepajėgiančių įmokėti apdėdamųjų mokesčių, tuomet šios mokyklos tėvų komitetas patenka į didelių sunkumų ir kaip jau įprasta - neištesa įsipareigojimų. Dėl tų priežasčių ir mokytojų atlyginimas nevienodas.

Remiantis vienos apygardos anketų duomenimis mokytojams atlyginimai už pamokas šiuo metu svyruoja tarp \$0,50 ir \$2,50. Yra dirbančių ir veltui, iš pasišventimo. Visa tai nepastovų ir neužtikrinta. Šie reiškiniai iš pagrindų griauia liuanistinių mokyklų sistemą. Atsiranda keleriopo laipsnio mokyklos ir mokyklėlės. Pagal atlyginimą. Mokyklose paprastai darbas vyksta patenkinamai ar net gerai, o mokyklėlėse dažnu atveju - vaikai pašoksime, padainuosime, padeklamuosime! - tuo pradėdamas ir baigiamas liuanistinis švie-

timas.

3) Mokyklos stiprybė ir silpnybė.

Būtų klaidinga mokyklos lygmenį vertinti vien tik ekonominiu pagrindu. Yra ir kitų veiksnių, kurie mokyklos vardą kelia, arba žemina.

Nūnai vis dažniau girdimas mokytojų nusiskundimas, kad liuanistinės mokyklos ateina vaikai jau su stipriu angliškų akcentu ir dažnu atveju sunkiai besusikalbama su jais lietuviškai. Čia jau tėvų ir mokytojų bendra problema. Ir ją sprendžiant, dažnai nusištamama nuo pagrindinių principų. Kai kurie lengvesni mokytojai ima derintis prie aplinkybių ir daryti nuolaidas vaikams. Mažiau besilaukoma programų ir mažesnius reikalavimus stato vaikams. Tai pakenkia liuanistiniam mokslui ir pačiam mokyklos vardui. Pakerta visuomenės pasitikėjimą mokykla ir į tokią mokyklą pradedama žiūrėti, kaip į reklamą be atsakomybės. O vaikai pasižaučia atpalaiduoti nuo mokymo ir jie niekuomet neišsijungs į rimtą darbą.

Čia tenka priminti vienas iš pagrindinių principų, jog mokyklos stiprybė glūdi ne nuolaidomis ar prisitaikymu aplinkybėms. Griežtas laikymasis lietuviškos mokyklos tradicijų, kietas reikalavimas liuanistinių bei kalbinių žinių, drausmingumas ir susiklausimas - yra stipriausias laidas mokyklos vardui ir stiprybei. Mokyklos lygtui kelti, tėvų talka neišvengiama. Veltui bus visos pastangos lietuviškai išmokyti vaikus šeštadieniais, jei tėvai kasdieną namuose su vaikais praktikuosis angliškai.

Iš viso liuanistinį švietimą reikia žiūrėti su visu rimtumu ir atsakomybe. Negalima tenkintis vien tik gerais norais ir persūdytomis deklamacijomis. Reikia planingo ir įtempto darbo ir pastangų. Į šį darbą lygiai turėtų rikiuotis mokykla, tėvai ir visuomenė.

4) Visuomenės parama. Norint užtikrinti liuanistinį švietimą visose lietuviškose kolonijose ir mokslo lygį pakelti, pirmiausia turime sustiprinti ekonomiškai liuanistines mokyklas. Tam tikslui ir reikalinga visuomenės parama. Tik ji turėtų būti visuotina, planinga ir pastovi.

Išlyginant visus nesklaidumus pirmiausia reikėtų siekti vienodo mokesčio už liuanistinį švietimą ir vienodo mokytojams atlyginimo už pamokas. Per tiekmetį šios problemos nepasisekė ne tik išspręsti, bet ją visuotinai išjudinti. Bevaikės šeimos, viengungiai ir atskiros organizacijos

Be žodžių...

Paaškinimas dėl LRS skyriaus Vieniųbėje uždarymo

Kadangi numatytas LRS skyrius Vieniųbėje pasidarė viešu

ginčų objektu dėl paskutinių metu užimtos Vieniųbės linijos ir originalus pareiškimas dėl to skyriaus uždarymo Vieniųbės red.

nesijungia į apylinkės mokyklos išlaikymą, o kitos kolonijos neranda reikalo padėti. Taip ir vilkinamas reikalas iki mokyklos uždarymo.

Ko trūksta mums šiuo klausimu? Pirmiausia bendro supratimo apie liuanistinio švietimo svarbą. Trūksta mums taip pat ir bendro pajautimo ir atsakomybės prieš tautos ateitį. Šis klausimas bendru sutarimu ir bendromis jėgomis išsprendžiamas. Reikia tik kieto nusistatymo ir pastangų.

Mes tiek surenkame Lietuvos laisvinimui, labdarai ir kultūros reikalams aukų! Mes aukojame net tūkstantinėmis Lietuvių Fondui, kurio įstatuose liuanistinis švietimas sąmoningai, ar ne sąmoningai, nepamirštas! Iš to išplaukia pagrindas rūpintis liuanistiniu švietimu atskirai. Nejau nesirastų aukų ir aukų rinkėjų liuanistiniam švietimui?

Ar tai būtų naujas fondas? Aišku ne. Tam uždaviniui vykdyti visiškai paranki ir patikimiausia ALB organizacija. Sakysime apylinkės renka aukas ir siunčia Centro Valdybos kason, o švietimo Taryba pagal reikalą, jas skirsto mokykloms. Kontrolės komisija užtikrintų visuomenę, kad siunčiamos aukos teisingai skirstomos.

Būtų gražu ir tiesiog pavyzdinai, jei visos organizacijos, kurios tik įsikūrė lietuviybės išlaikymo tikslu, atskiri asmenys įsijungtų į bendrą liuanistinio švietimo talką.

buvo saivališkai pakeistas - noriu prašyti vietos paašškinti kas tą skyrių uždarė ir kodėl jis buvo uždarytas.

Pirma, noriu kategoriškai pareikšti, kad tas numatytas LRS skyrius buvo uždarytas ne Vieniųbės red., kaip savo pareiškime Vieniųbė (Nr. 14) nurodo, bet LRS Komiteto, skyriaus red. pasiūlius. Ir tas įvykis ne dabar, bet tuoj po pirmojo nesėkmingo Vasario 16 numerio pasirodymo. Jis buvo uždarytas todėl, kad Vieniųbės red. ne tik sulaužė visus susitarimo nuostatus ir tą skyrių taip išdardė, išbraukdamas ar neįdėdamas kai kurių str., bet svarbiausia, tie išbraukimai davė rimto pagrindo įtarimams dėl Vieniųbės užimtos linijos gyvybiniais mums lietuviams klausimais, pav., įžanginio žodžio išbraukimas, kuriame buvo akcentuotas antikomunistinės kovos reikalingumas.

Tie įtarimai nebuvo pašalinti, bet toliau užsispyrusiai ginami po įvairiomis nekalto skraistėmis ir tariamais Lietuvos gyvenimo pažinimais, todėl, savaime suprantama, kad nepradėtas darbas ir bent koks tolimesnis bendradarbiavimas su Vieniųbėje turėjo būti nutrauktas.

Henrikas Žemelis

KVIEČIAME PRADĖTI TAUPYTI PAS MUS!

5 1/4% MOKAME UŽ BONŲ TAUPMENAS

Indėliai apdrausti iki \$10,000 per federalinės valdžios agentūrą.

KAS DU MĖNESIUS DUODAMOS VIS NAUJOS DOVANOS TAUPYTOJAMS

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court, Cicero 50, Ill. Tel.

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS,

sekretorius

Bishop 2-1397

Vertė J. P. PALUKAITIS

(20)

— Negirdėta. — pritarė Reinoldas. — Žinoma, kad reikėjo imtis kokių nors priemonių.

— Visiškai teisingai. — nusišypsojo Szendro, ir tai buvo pirmas kartas, kada Reinoldas pamatė jį nusišypsantį — ir tas staigus baltų, lygių dantų blykstelėjimas, tos aplink akis susiklosčiusios raukšlėlės šiam šaltam ir rezervuotam veidui suteikė kitą išraišką. — Kvaliausia, kad tokiomis progomis į tinklą pakliūva žuvų, kurių visai nesiruošta gaudyti.

— Kaip pavyzdžiui aš?

— Kaip pavyzdžiui tamsta. Todėl aš jau įpratau tokių akcijų metu laikytis netoli policijos kontrolinių punktų. Priemonė, kuri, deja, apsimoka tik labai retais atvejais: tamsta esi tik penktasis, kurį per pusmetį ištraukia iš policijos nagų. Deja, tamsta esi ir paskutinis. Ankstesniais atvejais tuos kvalius prigrasindavau, kad jie nė žodeliu neprasižiotų, jog jie kada nors matę mane arba suimtąjį. Šiandien, kaip žinote, jie jau buvo įspėję Budapesto centrinę, ir šiuo metu jau visos policijos nuvadovs ir kontroliniai punktai bus gavę įsakymus ieškoti žmogaus, kuris apsimeta AVO valdininku.

Reinoldas nusivylęs spoksojo į Szendro.

— Taip, bet dėl Dievo meilės, jie gi aiškiai tamstą matė! Mažiausiai penki iš policininkų tamstą tiksliai įsižiūrėjo. Tamstos išvaizdos aprašymas atsidūrė Budapeste anksčiau, negu...

— Tai! — Szendro tingiai nukratė truputį pelenų nuo savo rankovės. — Maža tai padės tiems idiotams. Be to, aš nesu sukčius — aš esu tikras AVO valdininkas. Ar tamsta buvai tu suabejojęs?

— Ne, nebuvau, — pasakė Reinoldas.

— Na, matai, — Szendro tingiai atsisėdo ant rašomojo stalo, užmetė koją ant kojos. — Be to, pone Reinoldai, aš turėčiau tamstą truputį atsiprašyti dėl kiek per daug baimę žadinančios kelionės. Iš karto man reikėjo nustatyti, ar tamsta tikrai esi Vakarų agentas, taigi, žmogus, kurio mes laukėme, arba gal reikėjo tamstą kur nors laukuose išsodinti ir patarti išnykti iš akiračio. Tačiau, kai pasiekėme miesto centrą, man dingtelėjo dar kita, ir labai nemaloni galimybė.

— Kai tamsta sustojai Andrassy Ut? — paklausė Reinoldas. — Tamsta į mane tada pasižiūrėjai labai keistai, švelniai išsireiškiant.

— Žinau. Man kaip tik dingtelėjo mintis, kad tamsta gali būti AVO šnipas, sąmoningai įkištas į mano rankas, ir todėl tamstai nereikia bijoti vizito į Andrassy Ut. Prisi-pažįstu, kad anksčiau turėjau pagyvoti apie tokią galimybę. Kaip ten bebūtų, kai tik tamstai pasakiau, kad noriu tamstą vesti į slaptąjį rūšį, tamstai būtu tuoj pat paaškėjęs mano įtarimas, tamsta būtų tuoj pat suvokęs, kad jau nebegalėsiu palikti tamstos gyvo, ir tamsta būtų rėkęs garsiai, kiek pajėgdamas. Tačiau tamsta nieko nepasakė, ir aš bent galėjau suvokti, kad tamsta nesi šnipas. Ak, Jansci, ar galėčiau akimirkai atsiprašyti? Tamsta žinai, kodėl.

— Žinau, bet paskubėk. Ponas Reinoldas atliko tolimą kelionę iš Anglijos nė dėlto, kad parymotų ant Margitos tilto ir akmenukus į Dunojų pamėtytų. Jis turi mums labai daug papasakoti.

— Tai, ką turiu pasakoti, skirta vien tamstos ausims, — pasakė Reinoldas. — Tai pulkininkas Macintoshas man labai griežtai įkalė.

— Pulkininkas Szendro yra mano dešinioji ranka, pone Reinoldai.

— Gerai. Bet tik judviem abiem.

Szendro nusilenkė ir išėjo. Janscis atsisuko į savo dukterį.

— Atnešk vyno, Julija. Manau, dar turime butelį

Villanyi Furmint?

— Pažiūrėsiu.

Jiėjo link durų, kai Janscis šūktelėjo:

— Vieną akimirką, Jultyte. Sakyt, pone Reinoldai, kada paskutinį kartą valgei?

— Šiandien rytą, prieš dešimtą valandą.

— Tai tamsta turi būti baisiai alkanas. Julija?

— Pažiūrėsiu, ką galėsiu surasti, Jansci.

— Ačiū, tačiau pirma atnešk vyno. — Jis atsisuko į jaunuolį, kuris neramiai vaikštinėjo. — Imre, tu nueik ant stogo. Pasidairyk, ar oras švarus. Tu, Sandorai, pasirūpink automobilio numeriais. Sudegink tuos ir prikabink naujus.

— Sudeginti? — paklausė Reinoldas, Sandorui išeinant. — Ar tai galima?

— Mes turime dideles numerių atsargas, — nusišypsojo Janscis. — Visi mediniai, trigubos faneros. Pui-kiai dega. O, tu dar radai Villanyi butelį.

— Taip, bet tai paskutinis. — Jos plaukai jau buvo sušukuoti, ir ji draugiškai nusišypsojo Reinoldui, smalsiai peržvelgdama jį mėlynomis akimis. — Ar galite dar dvidešimt minučių palaukti, pone Reinoldai?

— Jei jau reikia, — atsakė jis nusišypsodamas. — Bet bus gana sunku.

— Pagaminsiu galimai greičiau, — pažadėjo ji.

Jai išėjus, Janscis atkimšo butelį ir įpylė šalto baltojo vyno į du stiklus.

— Į tamstos sveikatą, pone Reinoldai — ir kad viskas gerai pasisektų.

— Ačiū.

Reinoldas gėrė vyną lėtai, pasigardžiuodamas ir negalėjo atsiminti, kada jo gomurys yra buvęs taip išdžiūvęs. Jis parodė galvą į vienintelį to pliko ir niūraus kambario papuošalą — fotografiją sidabrinuose rėmeliuose, kuri stovėjo ant Janscio rašomojo stalo. — Nepaprastai geras ir panašus tamstos dukters paveikslas. Vengrijoje jūs turite gerų fotografų.

— Aš pats fotografavau, — nusišypsojo Janscis. — Tamsta sakai, kad tai geras paveikslas. Prašau pasakyti man atvirai. Man vis teberūpi nustatyti, kaip tiksliai tamsta gali ką nors stebėti.

(Bus daugiau)

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• **Vladas Pilius**, Western Reserve University studentas iš Clevelando, pasiuntęs kelis laiškus Lietuvos reikalui JAV Prezidentui, gavo iš Prezidentūros atsakymą, kuriame minimas Prezidento dėkingumas už priminimą padėties, liečiančios Lietuvos nepriklausomybę. Padėka išreiškiama taip pat už pareikštas gražias mintis apie Ameriką. Laišką pasirašė specialus Prezidento asistentas Ralph A. Dunagan.

Vladas Pilius, Dirvos skaitytojas, studijuoja fiziologiją Western Reserve Universiteto Medicinos mokykloje.

• **Nedaug laiko beliko "Lithuanian Village"** akcijoms įsigyti. Nedaug akcijų ir liko pardavimui. Lietuviams garbė, ugdant ir plečiant savo organizacijų ekonominis pagrindus.

• **Stroh's alaus gamykla** Detroito gegužės 17 pakviė Clevelando tautybių laikraščio redaktorių susipažinti su bendrovės išvystyta pažanga per pastaruosius

VISAIS APDRAUDOS REIKALAI,

kaip automašinų, gyvybės, nelaimingų atsitikimų ir gaisro, kraiptis į atstovę

PAULINA MOZURAITIS-BENNETT
HI 2-4450
642 Meadow Lane Dr.
Cleveland 24

AMERIKOS LIETUVIŲ PILIEČIŲ KLUBO NAMAI - JŪSŲ NAMAI

Visi kviečiami lankytis ir jaučiai praleisti laiką.

Klube veikia skaitykla, kurioje rasite beveik visus lietuviškus laikraščius ir žurnalus, penktadieniais galite klausyti radijo valandėles bei pasistiprinti bulviniais blynais ir kitokiais valgiais.

6835 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio EX 1-1143

EAST CLEVELAND — 13515 EUCLID AT SUPERIOR AVE.
SAVINGS EARN OPEN EVERY SATURDAY UNTIL 2:30

4%

SUPERIOR SAVINGS

ACCOUNTS INSURED TO \$10,000

HOME AND REMODELING LOANS

IN TOWN OFFICE — 6712 SUPERIOR AT EAST 68 ST.

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

4-rius metus. Stroh's šiuo metu yra viena iš sparčiausiai augančių alaus gamyklų visoje Amerikoje. Dirva šioje išvykoje atstovavo red. J. P. Palukaitis.

• **Lietuvių Prekybos Namų** (6905 Superior Ave.) paskelbti gegužės mėnesio nupiginiams visoms medžiagoms ir kitiems dalykams siunčiamiems Lietuvon, eina dideliu pasisekimu. Kai kurių rūšių medžiagos buvo visai išparduotos ir teko jų papildomai užsakyti. Aišku, kiekvienas siuntėjas nori sutaupyti už siuntinį po keletą dolerių.

Siųsdami siuntinį Lietuvon prašome atsilankyti pas mus ir jūs rasite mandagų patarimą, nupigintas prekes ir užtikrinimą, kad jūsų siuntinys greit ir saugiai pasieks jūsų gimines Lietuvoje.

• **Piano** — skoliname atsakingam mokiniui ar kitiems besidomintiems. Kainuoja tik pervežimas. Skambinkite: Mr. Kennedy MI 1-2528.

(58, 59, 60)

Parengimų kalendorius

BIRŽELIO 2 D. Šv. Jurgio parap. salės parėmimo ir ją atnaujinus atidarymo banketas-koncertas. Rengia organizacinis komitetas.

BIRŽELIO 9 D. Neo Lithuania korp. literatūros vakaras Šv. Jurgio parapijos salėje.

BIRŽELIO 10 D. Vysk. Valančiaus ir Šv. Kazimiero lituanistinių mokyklų šventė Neurų ūkyje.

BIRŽELIO 17 D. D. L. V. S. Ramovė rengia gegužinę žurnalui Kariui paremti.

LIEPOS 28 D. T.G. Radijo vakaras Lake Shore Country Club salėje.

RUGPIŪČIO 5 D. 10-ji Lietuvos Diena Neurų sodyboje. Rengia LB Clevelando 1-os Ap. V-ba.

RUGSĖJO 29 D. Dirvos metinis spaudos balius - koncertas.

SPALIO 20 D. "Lietuva Maironio kūryboje" - akademinis minėjimas ir pobūvis Šv. Jurgio parap. salėje.

FILATELIJOS KAMPĖLIS (6)

ANTANAS BERNOTAS

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTYBĖS

Išleido šiuos naujus pašto ženklus:

1. Prisidedant prie Jungtinių Tautų šiais metais paskelbtos kampanijos prieš malarijos ligą, kovo 30 d. buvo išleistas specialus 4c. pašto ženklas. Pašto ženklo kairėje pusėje parodytas didysis JAV herbas, dešinėje - World Health Organization simbolis. Ženklas spausdintas mėlyna ir alyvine spalvomis.

2. Balandžio 7 d. išleistas antrasis iš penkių 4 c. pašto ženklas, kuriuo paminima Civilinio Karo 100 metų sukaktis. Šis pašto ženklas paminia Shiloh mūšį, įvykį balandžio 6-7 dienomis

1862 m. Shiloh vietovėje, netoli Pittsburgh Landing, prie Tennessee upės, to paties vardo valstijoje.

Pašto ženkle matome ano karo pėstininką, šaudantį nuo kelmo atramos. Piešinys darytas taip, lyg tai būtų karo lauko korespondento šiklas, darytas ant greitųjų kautynių vietoje. Įrašams šriftas pavartotas toks, kaip buvo viename anų laikų valdžios skelbime, šaukiančiame naujokus karinėm tarnybom.

Ženklas spausdintas juodai ant rausvo popierio, simbolizuojančio persikų žiedus, nes sakoma, kad viena kautynių dalis vyko dideliame persikų sode.

GRAIKIJA

Išleido 2,50 drachmų pašto ženklą, kuriuo atžymima 1000 metų sukaktis, kai anuometinis Bizantijos imperatorius Nikiforas II Foka 960-61 metų karo žygyje Kretos salą atsiėmė iš saracenų (arabų). Pašto ženkle parodytas imperatorius visoje savo karališkoje didybėje, su kardu prie peties.

ISPANIJA

Ispanija savo keturioms kolonijoms - Ifni, Saharai, Fernando Poo ir Rio Muni "pašto ženklo savaitės" proga išleido pašto ženklų seriją su įvairiais vaizdais, kiekvienai kolonijai po 4 p.ž.

Čia dedame 25 plus 10 centų p. ženkla, skirtą Ispanijai Saharai, kurioje parodytas atradimų laikotarpio užkariautojas Diego de Herrera.

Reikia pridurti, kad jau daugiau, nei metai laiko, Ispanija greta kolonijos pavadinimo ženkluose didelėmis raidėmis pradėjo įrašyti ir žodį ESPANA, kas reiškia, kad šios buv. kolonijos jau nebelaikomos kolonijomis, o Ispanijos metropolijos dalimis.

Ispanų Sahara, ligi 1961 m. vadinta SAHARA ESPAGNOL, dabar tik SAHARA, guli Afrikos šiaurės vakarų kampe, prie Atlanto vandenyno, ir užima 103,600 kv. mylių dykumos plotą, gyvenamą tik Atlanto pakraščiais (apie 50,000 gyv.). I šį plotą įjungta ankstesnė kolonija Rio de Oro bei Saguiet el Hamra teritorija. Pašto ženklus išleidia nuo 1924 m.

LB INFORMACIJOS KOMISIJOS PASITARIMAS CHICAGOJE

Prie JAV LB-nės Centro V-bos yra įsteigta Informacinė Komisija, kurios tikslas supažindinti per spaudą plačiąją lietuvių visuomenę su LB Centro V-bos užsimojimais ir kitų šios bendruomenės apylinkių darbais, skleisti bendruomeninę idėją raginant kuo daugiau į ją jungtis, ateiti su naujais darbo sumanymais visokeriopai veiklai pagyvinti, plėsti ir populiarinti.

Ši komisija dar tebėra savo kūrimosi stadijoje ir bus ateity stengiamasi įtraukti daugiau

PASTABOS APIE DETROITĄ

Detroito senamiestis šiandien labai pagražėjęs. Seni sukrypę namai yra nuversti, o jų vietoje dygsta lyg itališkos fašistinės architektūros kolosai. Tačiau tas pats šaltumas pasiliko. Kas Detroito yra įsitvirtinę, tas sau viską ir laiko. Juodžiai, imigrantai - tai tik raumenų jėga Detroito pramonininkams. Tokiu būdu Detroito nėra vidurio klasės ir dėl to nėra nei teatro, nei galerijų, nei meno bei muzikos mokyklų. Detroitas tedavė pasauliui Fordus, bet nieko daugiau. O su kiekviena pagaminama mašina returėjo irgi tik tie, kurie viską valdo. Trupiniai krito ir darbininkams, o jie juos taupe, dirbo savo pastoges ir kasinėjo savo darželius. Kai New Yorkas kūrė savo kūrė išreiškė dramaturgas O'Neill, novelistas Wolfe, poetas Whitman, kai apie Chicago dainavo Sandburg, tai į Detroitą tespiovė Celine savo knygoje "Kelonėje į nakties galą". Wayne universitetas miesto centre pasikviečia kultūrininkus iš visos Amerikos, bet jie pravažiuodami tekla tuščioms salėms. Tokion aplinkon papuolė ir nau-

jieji lietuviai ateiviai. Pradžioje dar buvo drąsa priešintis, kovoti su esamomis sąlygomis. Daugiau ar mažiau sėkmingai veikė lietuvių teatras, kai jokio kito visame mieste nebuvo. Užsimezgė choras, vyko literatūros vakarai, jaunimas būrėsi į tautinių šokių grupę, studentiškas organizacijas. Bet laikas savo padarė. Drąsa vis nyko, o pesimizmas didėjo. Gal būtų daugiausia pergyveno veiklesnė, kai kiti sutiko prapulti detroitiskon jūron, t.y. į savo namukus ir darželius. Dalis veikėjų nenuleido ginklų. Ir jie sakė giliai tiesą: nesvarbu koks Detroitas, bet mes galime ir turime kitokiais išlikti. Bet Detroito dusliame fabrikinčiame užesyje jų balsas liko neišgirstas.

Aną savaitę man teko praleisti Detroito. Tarp Velykų ir Atvelykio. Visa lietuviška veikla beveik jau visiškai redukovosi į parapiją. Tad šiandien Detroito lietuviai jau nebeuog kuo skiriasi nuo Hamtramcko lenkų, kurie visą laiką tebuvo tik darbininkai. Individualistinių vėjų nebeba. Ir tie, kurie dar prieš kelis mėnesius buvo, baigia nuskęsti parapijos reikalėliuose. Tas tik atneša dar didesnį nepasitenkinimą, nuovargį, pesimizmą. Būtu tad galima iš Detroito išvykti ir jo niekad nebeatšiminti. Bet to aš negaliu padaryti. Galiu tik išvykti, bet ne neatsiminti. O todėl, kad viskas galėtų būti geriau, kad tikrieji balsai galėtų būti išgirsti.

Detroito lietuviai turi vėl sugrįžti iš parapijos, vasarvietės į savo Bendruomenę didžiąja rai de. Ir tai nereiškia organizacinę, t.y. tik formalinę, Bendruomenę, bet gyvą Bendruomenę, laukiančią savo kultūrinės radijo valandėlės, savo teatro, savo parodų savo intelektualų. Aišku, šaltumas iš senamiesčio dvelks kaip dvelkęs, bet lietuvių aplinkoje gali būti daugiau drąsos ir prasmės. Vieną, turi veikti gyvas teatras jieškas naujų idėjų. Tokiam teatrui būtų sunkiau egzistuoti negu New Yorke, nes ten daugiau individualizmo. Bet jei Detroito pajėgtų egzistuoti lietuviškas teatras, tuomet jis būtų atradęs gilesnią prasmę už new yorkiečius. Antra, Detroito lietuvių intelektualinės pajėgos turėtų vėl surasti savo dialogą. Trečia, Detroito lietuviai turėtų sukurti savo forumą savo nuomonėms išreikšti. Tai galėtų būti radijo valandėlės apimtyje, kur įvairios pusės galėtų pasisakyti vienaip ar kitaip. Arba spaudoje, Dabar Detroito žinios tėra tik šukšlynas, išbarstytas po kelis laikraščius. Būdų yra daug ir jie visi reikalingi tikrai Bendruomenei. Bet kas ims daryti, kas ims veikti? Šie mano žodžiai yra siunčiami visiems tiems detroitiskiams, kurie žino ir jaučia, kad jie darosi tik numeriais ar tai fabrike, ar gatvėje, kad laisvė yra vis dėlto pasiekama, kad laisvės kova tik reikalauja drąsos prieš neveltį. Šaltasis senamiestis vėl gali suduoti prieš Detroito lietuvių gyvumą. O tas gyvumas, aišku, nebus degantys laužai, bet žiburėlis einas iš žmonių širdžių ir sąmoningų pastangų dėl savo laisvės ir identiteto ir teikias stiprumą ir daug gilesnę prasmę negu visi nameliai ir darželiai.

Saulius Šimoliūnas

CHICAGO

• **Alfonsas Paukštys**, Chicagoje gyvenantis smuiklininkas, suruošęs keletą rimtų rečitalių ir šiaip dažnai pasirodęs koncertuose, jau antri metai, kaip įsigijo naują profesiją pragyvenimui: išlaikęs egzaminus, jis turi savo nuosavą kirpyklą Chicagoje lietuviškoje apylinkėje, 63 gatvėje, prie Rockwell Ave. kampe. Savo menišką pajautimą jis pritaiko ir kirpimo menui. Jo kirpykla turi vis didėjantį pasisekimą tiek tarp lietuvių, tiek tarp amerikiečių.

Atsivadavęs nuo fabrikinio darbo, A. Paukštys dabar turi daugiau galimumo pašvęsti savo energiją smuikui. Kiek teko patirti, jis pradėjo ruošti naujo kamerinio rečitalio programą.

Juozas Bubelis

KAS IR KUR?

• **Peđ. Lituanistikos Instituto išlaikymui JAV Lietuvių Bendruomenės Centro Valdyba, Centrinei švietimo Tarybai tarpininkaujant, per Instituto išdininę dr. J. Kubilių, SJ, paskyrė 500 dolerių. LB Centro Valdybai pirmininkauja Jonas Jasaitis, C. švietimo Tarybai — Jeronimas Ignatonis. Šiems Lietuvių Bendruomenės organams už reikšmingą paramą Institutas nuoširdžiai dėkoja.**

• **"Tėvynės Pašvaistės", trečiojo Chicagos Aukštesniosios Lituanistinės Mokyklos moksleivių metrašio, krikštynų vakaras įvyks gegužės 27 d., 4 val. p. p., Jaunimo Centro apatinėje salėje. Šio vakaro proga metrašio bendradarbiams bus įteiktos premijos už geriausius rašinius ir už Maironio "Jūratės ir Kastyčio" iliustracijas. Po programos — vaišės ir šokiai. Į "Tėvynės Pašvaistės" krikštynų vakarą kviečiami visi šios mokyklos mokiniai, jų tėvai, mokytojai ir svečiai.**

• **Chicagos Skautams Remti Draugijai s kautoramos proga aukojo:**

Po 100 dol.: J. Kazanauskas ir Dr. L. Kriaučeliūnas. Po 50 dol.: A. ir A. Ruibiai ir Dr. L. Zibas. 30 dol.: V. Olienė. Po 25 dol.: Dr. S. ir M. Budriai, A. ir F. Daukai, F. Rakas, p. Šileikis, A. Kerelis ir Br. Co. ir Chicagos Moterų Klubas. Po 20 dol.: Dr. A. Juozaitis, Kalvaičiai ir Jakubonis. Po 10 dol.: SLA 134 moterų kuopa, M. Rėklaitis, Dr. F. Kaunas, M. ir J. Tumai, M. ir J. Bubeliai, V. Tallat-Kelpša, Cukuras, Dr. A. Mačiukienė ir Dr. V. Dargis. Po 5 dol.: Dr. J. Bartkus, V. Mieželis, I. Mesauskas, Dr. V. Kozica ir M. Jurksas. Viso 655 dol.

Visos aukos sunaudotos skautų stovyklavietės įrengimui.

• **Keliauk ir studijuok.** Studentai, užinteresuoti grupinėmis kelionėmis ir studijomis užsienyje, suras organizacijas, tokias keliones globojančias, naujame 36 pusl. leidinyje "Students Abroad". Tame leidinyje yra visos informacijos, liečiančios ne tik keliones, bet ir studijas užsienio universitetuose. Leidinys gaunamas parašius į Council on Student Travel, 179 Broadway, New York 7, N. Y.

(Iš Kongreso atstovės Francis P. Bolton pranešimų).

• **J. Balutis, Chicago,** mokėdamas už Dirvą prisiuntė ir \$5.00 auką.

• **A. Drevinskienė, Montrealis,** mokėdama už Dirvą prisiuntė ir \$2.00 auką.

• **D. Kalėda, Pittsburghas,** mokėdamas už Dirvą prisiuntė ir \$2.00 auką.

Padidino Vilties Draugijos įnašus

Nauji šimtininkai, nauji nariai ir senieji, padidinę įnašus Vilties draugijai:

Ant. Andruška, Australija — \$11.00.

Gytis Danta, Australija — \$11.00.

Jonas Maurukas, Elyria, Ohio — \$100.00.

Pr. Pročkys, Cleveland — \$10.00.

JONINĖS WELLANDE

Birželio 23 d., Welland, Ont., gražioje St. Stephan's Hall, tame žaliame gamtos prieglobstyje, įvyks JONINIŲ ŠVENTĖ.

Kasmet į Joninės Wellande suvažiuoja daug svečių, jaunimo ir vyresniųjų, iš artimųjų ir tolimesniųjų Kanados kampų ir didelė jų dalis net iš U. S. A. Yra numatoma, kad šiose Joninėse dalyvaus didelis skaičius besimokančio jaunimo, kuriems yra taikomos specialios lengvatos.

Joninių programą išpildys mūsų tautos žiedas — išeivijos jaunimas, parinkdamas gražiausią lietuviškojo meno dalį — dainas ir šokius.

Būkime visi pasiruošę šioje gražioje šventėje dalyvauti. (pd)

• **Laiškai Lietuviams** — religinės ir tautinės kultūros žurnalas pasirodė savo gegužės mėn. (5 nr.) laida.

Turinyje P. Dirkį, pagerbusi motinas, seka B. Zumeris, A. Grauslys, B. Krištanavičius S. J., A. Eivienė. Aktualijomis rašo P. Alšėnas (Apie "going steady") ir J. Ūba (Šeimos gyvenimo verpetuose). Gale trumpas filmų ir naujai išėjusių knygų apžvalgos.

Simpatingos išvaizdos žurnalas, daugiau religinės tematikos, redaguojamas Juozo Vaišnio, S. J., leidžiamas Chicagoje Tėvų Jėzuitų.

• **I Laisvę** — rezistencinėje dvasioje žurnalisto St. Dauinio ir redakcinio kolektyvo redaguojamas žurnalas, pasirodė savo balandžio mėn. laida. (Dirvą pasiekė kiek pavėluotai).

Turinyje A. Baltinio, Ged. Galvos ir K. Drungos aktualūs straipsniai ir partizanų vado Juozo Lukšos-Daukanto mirties suakcentuoti atžymėti skirta apžvalgai.

Gaila, kad žurnale įdėtas ir Bendruomenės Pro Memoria. Užimas daug vietos aiškinimas apie vizitą pas Prezidentą Kennedį tilpo spaudoje, daug apie tai kalbėta ir būtų buvę maloniau jo vietoje matyti aktualiausių, žurnalo dvasiai atitinkančių straipsnių.

Los Angeles lituanistinės mokyklos mokiniai su mokytojais ir svečiais po programos išpildymo Motinos dienos minėjime. L. Kančausko nuotrauka

CICERO LIETUVIAI MINĖJO MOTINOS DIENĄ

Gegužės 13 dieną lietuviškame Cicero praėjo motinos pagerbimo ženkle. Jau 12 val. šv. Antano parapijos salėje "Aušros Vartų" tunto "Birutės" draugovė sukvietė motinas į Motinos dienos minėjimą. Čia mažosios liepsnelės ir jaunesnės bei vyresnės skautės pakaitomis liejo poezijos posmus Motinos garbei. Priegėlėmis papuoštų stalų lietuviškos motinos sudžiaugsmo ašaromis stebėjo, kaip jų vaikučiai dėkojo motinai už jos beribę meilę ir pasiaukojimą.

Į minėjimą atvykusi vyriausioji skautininkė Ona Zailskienė pasidžiaugė geromis seselėmis-skautėmis ir perspėjo jas saugotis klystkelių, kuriais nueina, kas motinos neklauso.

Ketvirtą valandą toje pačioje salėje įvyko kitas Motinos pagerbimas, suruoštas LB Cicero sky-

riaus. Susirinkimą atidarė skyriaus valdybos narys Zalatorius ir pakvietė Z. Juškevičienę praversti pagerbimą. Juškevičienė, būdama pati gera lietuviška motina, mokėjo gražiai iškelti pagerbimo prasmę. Paskaitą apie lietuviškos motinos skaitė dr. Adomavičius. Jis savo sklandžioje kalboje pasitebėjo, kad lietuviška motina gerbtina ne todėl, kad ji davė gyvybę savo vaikams, nes ir kiti gyviai tai daro, bet todėl, kad ji mokėjo tuos savo vaikus išauk-

lėti dorais lietuviams.

Po paskaitos į sceną išėjo Cicero mieste gyvenanti dainininkė Mastienė ir prieš pradėdama atnaražą dainelę pasakė: "Šią dainą skiriu savo brangiausiai mamytei", ir daina skambėjo tikrai žavingai, nevienai motinai išspausdama ašarą.

Po jos į sceną suėjo mažieji Cicero Lituanistinės mokyklos mokiniai ir, Reimio, vieno iš jų tarpo, dirguojami disciplinuo-tai bei darniai padainavo keletą dainelių.

Pagerbimo programą užbaigė Valeišaitės baletų studijos mokinės, išpildydamos visą eilę solo bei grupinių šokių.

Vyt. A. Račkauskas

Cicero lituanistinės mokyklos mokiniai, išpildę programą Motinos dienos minėjime. V. A. Račkausko nuotrauka

Cicero Birutės draugovės liepsnelės išpildžiusios programą Motinos dienos minėjime: seserys Markelytės, Šulaitytės, Lašinskaitė, Bobinaitė, Kurauskaitė. V. A. Račkausko nuotrauka

KAS DIRVOS NESKAITO - DAUG NUSTOJA!

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

VASAROTOJŲ DĖMESIUI

A. ir O. Šlepavičiai praneša, kad š. m. birželio mėn. 30 d. atidaro savo naujai pastatytame name Cape Cod, Marie Ave., Centerville, vasarvietę "Jūra".

Namas apšildomas, patogūs kambariai, graži rami apylinkė ir tik ketvirtis mylios nuo garsiojo Craigville Beach.

Su užsakymais kreiptis: Olga Šlepavičius, P. O. Box 307, Centerville, Cape Cod, Mass.

MOTINOS DIENA VOKIETIJOJE

Mirusią ir gyvą Lietuvę Motiną nuoširdžiai pagerbė Memmingene gyvenantys lietuviai. Ši diena prasidėjo bendromis lietuvių pamaldomis pagrindinėje Memmingeno, Marijos Dangun Ėmimo, bažnyčioje. Šv. Mišių metu, palydint muzikai M. Budriūnui vargonais, buvo giedamos liaudies giesmės. (Reikia pažymėti, kad į šias, kiekvieną sekmadienį vykstančias lietuvių pamaldas, atsilanko taip pat daug vokiečių). Mišių metu pritaikytą pamokslą pasakė Memmingeno kapelionas dr. kun. J. Petraitis.

Motinos dienos minėjimas įvyko Kultūros Namų didžiojoje salėje. Memmingene gyvenančius lietuvius, kurių į šį minėjimą susirinko arti šimto, labai nudžiugino iš Muncheno atvykę svečiai. Jų tarpe matėsi BLAFO įgaliotinis p. I. Rugienius, kun. Aviža, dr. J. Grinius ir kt. Minėjimą atidarė jo iniciatorius dr. kun. J. Petraitis. Pasveikinęs čia susirinkusias motinas Memmingeno kapelionas pakvietė BALFO įgaliotinį p. I. Rugienį laikyti paskaitą -- tema: "Lietuvė Motina". Prelegentas I. Rugienius nušvietęs Lietuvos motinos reikšmę istorijos bėgyje, nurodęs jai dabartinius uždavinius, baigė: "Amžiai eina ir praeina, o Ji, Ji gyvena ir aukojasi iki gyvybės netekimo savo šeimai-tautai". Po BALFO įgaliotinio p. I. Rugieniaus paskaitos sekė kukli meninė dalis. Ją išpildė mūsų jauniausieji Motinos dienos skirtais eilėraščiais ir - Memmingeno lietuvių nesenai susidariusi tautinių šokių grupė. (Ji taip pat pavairino Munchene įvykusį lietuvių motinos dienos minėjimą tautiniais šokiais ir yra jau kviečiama pašukti tautinius šokius tarptautiniame rengime). Šalia lenčiugėlio ypač gražiai buvo pašoktas D. Radzevičiūtės ir G. Jukno-nytės klumpakojis. Nežinoma mirusiai ir gyvai motinai viena iš jauniausiųjų, pagarbos ženklui simboliškai įteikė, padėdama ant scenos, po gėlių vazą. (bč)

NAUJOJE ZELANDIJOJE

Gražią pirmą gegužės sekmadienio popietę Aucklando lietuviai susirinko į naują Listono namo salę pagerbti ir prisiminti motinas. Minėjimą trumpai atidarė L.B. Aucklando apylinkės pirm. Č. Liutikas, toliau programą išpildė vaikai. Jų amžius buvo nuo 5 iki 19, visi jie kiek susijaudinę savo įnašu pagerbė motinas įvairiaspalvėje programoje.

D. Pečiulaitytė skaitė apie Motinos dienos sumanytoją Anna Jarvis ir šios šventės gilesnę prasmę. E. Mitkevičiūtė ir S. Paplauskas paskambino pianinu. D. Žiginskaitė deklamavo eilėraštį. Elena Intaitė, kurios mamytė yra škotė, hors nemokėdama lietuviškai, gražiai padeklamavo lietuvišką eilėraštį Motule sengalvėle. G. Kaminskas smuikavo, o R. Stacevičiūtė grojo akordeonu. R. Čepulytė ir du jauniausieji V. Varkalis ir V. Kaminskas deklamavo eilėraščius. Ž. Malskaitis paskaitė laišką motinai. V. Petraška su gilesniu įsijautimu paskambino - Vieno lyno sode. B. Pinkutė deklamavo Tulauskaitės eilėraštį Mamytė.

Po programos sekė kavutė ir žaidimai. Vėliau susirinkimo dalyviai nuėjo į šalimais esančią katedrą, kur lietuviai tęsia savo gegužinių pamaldų tradiciją, atiduodami pagarbą dangiškajai Motinai. Toli nuo savo krašto, erdvioje ir ištuštėjusioje katedroje vakaro prieblandoje skambėjo... laukus palaimink mūsų šalyje... (gp)

Motinos dienos minėjimas Aucklande, Dalia Pečiulaitytė skaito paskaitą. Šalia sėdi LB apyl. pirm. Č. Liutikas. Dešinėje minėjimo dalyviai. G. Procutos nuotrauka

ALT S-gos steigėjui ir jos idėjų puoselėtojiui
JUOZUI GINKUI

mirus, mieląją ONĄ GINKUVIENĘ, sūnų JUOŽĄ, marčią PETRICIJĄ ir gimines giliai užjaučia ir kartu liūdi

ALT S-gos Richmond Hill (11) skyrius